

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1900, kl. 12 midd.

Utlåtande i anledning af väckt motion om viss ändring i riksgäldskontorets reglemente.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 24) har herr *M. Dahn* anført följande:

»Genom 1897 års lag för Sveriges riksbank bestämdes, att under öfvergångsperioden för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt dessa banker egde mot afstående af sådan rätt i riksbanken få rediskontera för ett lägre diskonto äfvensom få kreditiv i riksbanken mot lägre ränta; och framhölls det i motiveringen till nämnda lag som en gifven sak och ett önskemål från såväl riksbankens som de privata bankinrättningarnas sida, att äfven efter öfvergångstidens slut samarbete måtte fortfarande ega rum mellan riksbanken och enskilda penninginstitut. Det synes därför mindre lämpligt, att ett annat Riksdagens verk — riksgäldskontoret, hvars uppgift ju är en helt annan än riksbankens — drifver en ganska stor lånerörelse med banker och enskilde, så att säga, bakom riksbankens rygg genom utlåning mot revers och depositionsbevis (se senaste revisionsberättelse sid. 291).

I likhet med hvad förhållandet är med statens verk, borde väl riksgäldskontoret insätta sådana medel, som ej för tillfället behöfvas för kontoret åliggande utbetalningar, å giroräkning i riksbanken, då en ökad bankovinst och framför allt den trygghet, som en klar öfverblick öfver bankoperationerna skänker den, som är ensam förläggare och, att så säga, har trådarna i sin hand, böra ersätta den ränteförlust, som kan tyckas uppstå genom medlens insättande på folioräkning.

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 4 Saml. 2 Afd. 6 Häft. (N:o 7). 1

Enligt ofvannämnda berättelse innehade riksgäldskontoret den 17 november 1899 ett belopp af 17,500,000 kronor utländska valutor i tyskt mynt. Och derom är ju ingenting att säga, då kontoret skall liqvidera annuiteterna å statsskulden med anvisning på tillgodohafvande i utlandet. Men det förefaller dock, som om dylika valutor hellre borde lemnas åt riksbanken, hvarigenom den skulle stärkas — framför allt nu vid dess snara inträdande i sin nya stora funktion som ensam sedelutgifvande bank — på samma gång den naturligtvis hade att på requisition af riksgäldskontoret utbetala af dettas tillgodohafvande hvad som behöfdes för statsskuldens förräntande och amortering. Hvad åter inköp af obligationer angår, så bör gifvetvis riksgäldskontoret fortfarande ega rätt dertill, under förutsättning dock, att obligationerna i fråga äro noterade å utländska börser.»

På grund af det anförda har motionären hemställt, att Riksdagen måtte vidtaga följande ändring af 43 § i reglementet för riksgäldskontoret:

»§ 43.

De till riksgäldskontoret influtna medel eller aflemnade behållningar äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga kontanta tillgångar skola, så vidt och så länge de icke behöfva användas till samma verk åliggande utbetalningar, insättas på giroräkning i riksbanken; egande dock riksgäldsfullmäktige jemväl att för sådana medel uppköpa å utländska börser noterade obligationer, som anses kunna utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof föryttras.»

I anledning af denna till statsutskottet remitterade motion hafva fullmäktige i riksgäldskontoret, på framställd begäran, den 15 sistlidne mars afgifvit yttrande till nämnda utskott och deruti anført följande:

»Enligt de i förevarande ämne nu gällande stadganden, hvilka förekomma, icke i § 43, utan i § 45 af det vid 1899 års riksdag för riksgäldskontoret utfärdade reglemente, skola riksgäldskontorets förberörda tillgångar, så vidt och så länge de icke behöfva användas för verket åliggande utbetalningar, 'insättas i riksbanken eller hållas allmänna rörelsen till handa och göras räntebärande genom deras utlåning på sätt, som fullmäktige i riksgäldskontoret anse innefatta full säkerhet', hvarjemte fullmäktige ega att för sådana medel 'uppköpa antagliga obligationer eller andra förbindelser, som anses kunna utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof föryttras'.

Allt sedan 1840—1841 års riksdag har det varit riksgäldskontoret ålagdt att söka genom utlåning eller obligationsinköp förränta sina för löpande utgifter ej behöfliga medel. Vid 1875 års riksdag infördes i reglementet uttryckligt stadgande, att ifrågavarande medel jemväl finge insättas mot ränta i riksbanken efter öfverenskommelse med fullmäktige i nämnda bank. Då emellertid, jemlikt den för riksbanken den 12 maj 1897 utfärdade lag, ränta icke vidare får af banken godtgöras å sådan räkning, hvarå riksgäldskontorets medel derstädes insättas, ändrades vid 1898 års riksdag sistnämnda reglementsstadgande till sin nuvarande lydelse, hvarigenom derur uteslutits bestämmelsen om räntegodtgörelse för i riksbanken insatta medel.

Förslag om upphörande af riksgäldskontorets utlåningsrörelse och skyldighet för kontoret att i riksbanken insätta alla sina kontanta behållningar hafva vid åtskilliga föregående tillfällen, senast år 1875, varit föremål för pröfning men städse af Riksdagen lemnats utan afseende. Till stöd för det förslag i samma syfte, som nu åter framstälts, har motionären åberopat hufvudsakligen de skäl, som vid 1875 års riksdag anfördes för den då ifrågasatta förändringen, hvarjemte särskildt beträffande de medel, riksgäldskontoret har placerade i utlandet, framhållits, att genom deras öfverlemnande till riksbanken denna skulle erhålla en förstärkning, som framför allt vid dess snara inträdande i sin stora funktion såsom ensam sedelutgifvande bank syntes önskvärd.

De medel, hvilka riksgäldskontoret haft att jemlikt bestämmelserna i nämnda reglementsparagraf disponera, hafva till beloppet i hög grad vexlat vid olika tidpunkter, och placeringen af dessa medel måste derför anses vara af tillfällig art, äfven om det stundom kunnat förekomma att afsevärda behållningar under någon längre tid funnits att disponera. Att så varit förhållandet under de senare åren är, såsom känt, beroende på de stora öfverskott, som uppkommit å statsregleringarna och hvilka gifvit statskontoret tillfälle att på grund af det stadgande, som i riksgäldskontorets nu gällande reglemente förekommer under § 38, hit öfverlemna betydande summor för förvaltning. Med afseende härå få fullmäktige erinra, att statskontoret, som vid 1895 års ingång häftade i skuld till riksgäldskontoret för derifrån lemnad kassaförstärkning å 6,5 millioner kronor, under nämnda år ej blott återbetalde denna skuld utan derjemte till riksgäldskontoret aflemnade för förvaltning tillsammans 5,6 millioner kronor. Genom fortsatta levereringar från statskontoret hafva derefter de i riksgäldskontoret insatta öfverskottsmedlen så ökats, att de utgjort ³¹/₁₂ 1896: 16,4 millioner, ³¹/₁₂

1897: 30 millioner, $\frac{31}{12}$ 1898: 43 millioner och $\frac{31}{12}$ 1899: 50 millioner kronor. För närvarande uppgå dessa medel till 42 millioner kronor.

Till en del hafva de till riksgäldskontoret öfverlemnade öfverskottsmedlen användts för utbetalning af å detta verk anvisade statsanslag, och riksgäldskontoret har derigenom kunnat undgå att i någon väsentligare utsträckning anlita det lånebemyndigande, som af Riksdagen under de senaste åren lemnats. Då riksgäldskontoret under nästlidet år hade att jemlikt Riksdagens beslut åt riksbanken anskaffa utländska valutor till belopp motsvarande 25 millioner kronor, befans visserligen lämpligt att i sammanhang dermed för riksgäldskontorets egen räkning upplåna något mer än 9 millioner kronor, men genom dispositionen öfver de från statskontoret öfverlemnade behållningarna har riksgäldskontoret emellertid ännu icke behöft använda en härutöfver medgifven lånerätt å för närvarande omkring $16\frac{1}{2}$ millioner kronor, hvarå följaktligen ränta kunnat besparas staten.

Om sålunda en del af de öfverlemnade statsöfverskotten funnit användning för bestridande af å riksgäldskontoret anvisade utbetalningar, hafva emellertid betydande summor återstått att placera. Ehuru dervid den ränteinkomst, som genom medlens utlåning kunde beredas, icke fått lemnas utan afseende hafva fullmäktige dock framför allt ansett sig böra med behörig hänsyn till den ekonomiska ställningen inom landet tillse att deras åtgärder vore till verkligt gagn för det allmänna. — För närmare kännedom om riksgäldskontorets placering af disponibla behållningar under den senast förflutna tid, då desamma uppgått till betydligare belopp, få fullmäktige hänvisa till en härvid fogad, ur räkenskaperna för de sista fem åren hemtagd uppgift, deruti beträffande de inom landet utlånade medlen särskildt angifvits deras fördelning å olika kategorier af låntagare. Dessutom vilja fullmäktige påpeka, att af de medel till belopp af 14,561,000 kronor, som förutom de i riksbanken insatta behållningarna voro vid slutet af nästlidet år utlånade inom landet, endast 3,000,000 kronor, fördelade på sju olika bankrättningar, utlemnats utan särskildt hypotek, hvaremot för hela det öfriga beloppet realsäkerhet deponerats.

Hvad angår riksgäldskontorets i utlandet placerade medel, utgöra de för närvarande $17\frac{1}{2}$ millioner riksmark eller något mer än $15\frac{1}{2}$ millioner kronor, innestående mot ränta hos banker och bankirhus i Tyskland. Till samma belopp uppgingo de utländska valutorna jemväl i sistlidne november månad, hvilket här anmärkes till rättelse af en något skiljaktig uppgift, som motionären efter senaste revisionsberättelsen om riksgäldsverket härom lemnat. Denna riksgäldskontorets behåll-

ning i utlandet har till sin allra väsentligaste del tillkommit under de senaste åren. Riksgäldskontoret, som före år 1897 hade endast mindre betydande summor placerade i utländska valutor, ökade under nämnda år, då betalningsbalansen till utlandet var jämförelsevis god, sin behållning derstädes till mellan 6 och 7 millioner kronor. Till denna behållning, som under det påföljande året bibehölls temligen oförändrad, har sedermera under år 1899 lagts största delen af det belopp, omkring 9 millioner kronor, som af senaste statslånet afsetts för riksgäldskontorets räkning, men som ännu ej behöft tagas i anspråk för kontorets utbetalningar.

Den behållning i utländska valutor, som riksgäldskontoret sålunda förskaffat sig, synes fullmäktige vara af stort värde. Härvid är närmast att taga i betraktande fördelen af att kunna under tider, då betalningsbalansen till utlandet är ogynnsam, genom anlitan af en sådan behållning bestrida utländska liqvider utan att anstränga den inhemska penningemarknaden. Men behovet af en jämförelsevis betydlig tillgång af i utlandet disponibla medel torde dock starkast göra sig gällande vid de tillfällen, då riksgäldskontoret med kort rådrum har att tillhandahålla större kontanta belopp för bestridande af utgifter, som ej tåla uppskof. Fullmäktige syfta härmed närmast på det fall, att en lyftning af de å riksgäldskontoret anvisade kreditivsummor ifrågakommer. Vid ett sådant tillfälle måste det för hela landet vara en gifven fördel att utomlands hafva en kontant behållning, som icke är bunden såsom underlag för vare sig sedelutgifning eller andra förbindelser och som kan vid behof indragas utan någon menlig inverkan på den inhemska rörelsen.

Såsom ofvan nämnts, hafva de behållningar, öfver hvilka riksgäldskontoret under de senare åren haft att förfoga, hufvudsakligast utgjorts af från statskontoret aflemnade öfverskottsmedel. Bland de öfriga tillgångar, som vid vissa tider kunna vara för riksgäldskontoret disponibla, bör särskild uppmärksamhet fästas vid upplånta medel, som ännu ej kommit till användning. För att kunna begagna sig af de för upplåning gynsamma konjunkturerna måste ofta lån upptagas mer eller mindre lång tid innan de derigenom inflytande medlen behöfva för sitt ändamål användas. I sådant fall skulle fördelen af en upplåning på billiga villkor delvis eller helt och hållet gå förlorad, så vida icke de indragna lånemedlen kunde göras fruktbärande och sålunda betäcka ränteutgiften för de utgifna obligationerna. Vid det nära sammanhang, hvaruti sålunda frågan om medlens placering står till sjelfva låneoperationen, skulle det säkerligen, om riksgäldskontoret, på sätt med före-

varande motion afses, betoges rätten att mot ränta utlåna sina tillgängliga medel och öfver hufvud bestämma om medlens placering, ofta visa sig vara för verket omöjligt att på ett tillfredsställande sätt utföra sitt åliggande att för statens räkning upptaga lån.

Af hvad ofvan blifvit anfördt synes fullmäktige framgå, att den riksgäldskontoret nu medgifna rätten att placera sina tillgångar medför vigtiga fördelar såväl för detta verk som ock för det allmänna; och då det är fullmäktige i hög grad angeläget, att riksgäldskontorets verksamhet i detta hänseende bedrifves med försigtighet och under behörigt aktgifvande på den ekonomiska ställningen i landet, torde någon olägenhet för riksbanken icke vara att häraf befara. Å andra sidan kan det synas tvifvelaktigt, om det för riksbanken skulle vara till gagn att få öfvertaga hela förvaltningen af riksgäldskontorets medel. För staten måste det dock i allt fall vara af stor vikt, att de båda verken förvaltas oberoende af hvarandra och på sådant sätt, att resultatet af hvarterders verksamhet kan bedömas. Denna oberoende ställning utsluter dock ingalunda ett godt samarbete mellan de båda verken, och värdet häraf får ej underskattas.

Hvad slutligen angår den rätt, riksgäldskontoret eger att för tillgängliga medel uppköpa obligationer, har motionären ansett denna rätt böra bibehållas, dock med föreskrift, att endast obligationer, som äro noterade på utländska börser, finge ifrågakomma till uppköp. Med anledning häraf få fullmäktige meddela, att riksgäldskontoret hittills icke placerat sina tillgångar i obligationer af annan beskaffenhet än den af motionären angifna med undantag af uppköpta mindre belopp af riksgäldskontorets egna 3,6 procents obligationer. Att genom stadgande i reglementet förhindra riksgäldskontoret från en sådan placering synes icke vara lämpligt.

Med stöd af hvad här ofvan blifvit anfördt få fullmäktige afstyrka bifall till herr Dahns ifrågavarande motion.»

Sedan statsutskottet efter mottagande af detta riksgäldsfullmäktiges yttrande beslutit öfverlemnna ärendet till behandling af det sammansatta stats- och bankoutskottet, har det sammansatta utskottet funnit nödigt att öfver motionen inhemta utlåtande jemväl af fullmäktige i riksbanken och har från dem fått mottaga en den 18 nästlidne april aflåten skrifvelse, af följande innehåll:

»Då vid 1875 års riksdag en motion i hufvudsakligen liknande syfte blifvit väckt, funno sig bankofullmäktige i yttrande, som på be-

gäran af sammansatta stats- och bankoutskottet afgafs, böra tillstyrka bifall till motionen. De fäste dervid i främsta rummet uppmärksamheten på olämpligheten af att genom tvenne Riksdagens verk, oberoende af hvarandra, bedrifva en lånerörelse, som borde utföra ett betydligt inflytande på penningmarknaden och sålunda störande inverka på den planmessighet och följdriktighet, som för dess rätta utförande vore nödiga. Endast genom öfverlemnande till riksbankens förvaltning af riksgäldskontorets för tillfället obehöfliga tillgångar kunde, ansågo de, någon trygghet vinnas mot hastiga och starka kastningar i penningmarknaden med deraf följande svårigheter och kriser, och riksbankens intresse af att på ett klokt och försigtigt sätt operera med dessa tillgångar vore så mycket tydligare, som på banken och dess tillgångar naturligen återföller tungan af likvidationen af hvarje öfverspekulation.

I deras uppfattning af frågans betydelse så för riksbanken som för den allmänna penningrörelsen anse sig äfven nuvarande fullmäktige böra instämma. Det ligger i öppen dag, att den af riksgäldskontoret bedrifna utlåningsrörelsen, särdeles när det gäller så betydande belopp, som under senare år varit fallet, kan i icke ringa mån motverka den diskontopolitik, som riksbanken under gifna förhållanden finner sig böra tillämpa. Då den finner penningställningen så inom som utom landet sådan, att stor försigtighet behöfver iakttagas och följaktligen genom förhöjning af ränte- och diskontosatser söker minska efterfrågan af kapital och inskränka en för allahanda ändamål alltför långt drifven försträckning, kan den förväntade verkan af dessa hämmande åtgärder motarbetas genom de medel, som af riksgäldskontoret ställas till de lånesökandes förfogande på billigare villkor än de af riksbanken fordrade. Olägenheterna af en dylik utlåningsrörelse blifva, såsom redan 1875 års fullmäktige anmärkte, så mycket mera i ögonen fallande, som svaret för och tungan af denna dubbla lånerörelse falla endast på det ena af dessa verk, nemligen riksbanken, hvars metalliska kassa, landets nästan enda metalliska reserv, och redbara tillgångar i utlandet få bära följderna af hvarje spekulationens öfverdrift. Vinsten för den allmänna rörelsen af denna särskilda utlåning torde äfven blifva något tvifvelaktig, enär riksbanken under nyss skildrade förhållanden naturligen tvingas att så mycket skarpare draga in på sin lånerörelse, och om, såsom fullmäktige våga antaga, denna förnämligast varit egnad att tillgodose den sunda och legitima affärsverksamhetens behof af penningmedel, blifver det denna rörelse, som kommer att lida genom de af riksgäldskontoret tillhandahållna medlen, öfver hvilkas användande hvarken kontoret eller riksbanken eger något slags kontroll.

Om sålunda från ofvananförda synpunkt det bör vara angeläget att icke Riksdagens båda verk motverka eller hindra hvarandra i deras skilda, men för landet lika viktiga uppgifter, stöter man likväl vid ett bifall till den ifrågavarande motionen i hela dess omfattning mot en grundsats, som icke bör helt åsidosättas, nemligen att hvarje institution bör sjelf bära omsorgen och ansvaret för förvaltningen af de medel, som den för sina ändamål har att disponera. De medel, som stå till riksgäldskontorets disposition, äro dels sådana, som enligt riksstaten anslagits till bestridande af kontorets olika liqvider, i främsta rummet räntor och amorteringar af statsverkets skulder, samt några smärre fondbildningar, tillsammans omkring 16 millioner kronor för innevarande år, dels sådana tillgångar, som vunnits genom upptagna, men ännu icke för statsverkets behof fullt disponerade lån, samt slutligen statskontorets tillgångar, som för löpande statsutgifter bestridande icke äro för tillfället behöfliga, hvilka enligt § 38 i riksgäldskontorets reglemente kunna till detta kontors förvaltning öfverlemnas.

Hvad nu beträffar de förstnämnda af dessa medel lära de med tillämpning af ofvannämnda grundsats icke böra undandragas riksgäldskontorets egen förvaltning, så mycket mindre som kontoret ensamt är i tillfälle att bestämma bästa sättet för deras tillfälliga placering med hänsyn till de olika synpunkterna för deras användande till kontorets egna liqvider. Angående åter de medel, som utgöras af för tillfället icke behöfliga öfverskott å upptagna lån, synas icke heller dessa böra undandragas kontorets egen förvaltning och placering mot ränta, på sätt kontoret finner tillfredsställande. Att betaga kontoret dess hittills åtnjutna rätt till fri disposition af dylika medel, kan nemligen befaras inverka hämmande på kontorets handlingsfrihet för begagnande af en gynsam konjunktur att för statsverkets räkning och dess fördel upptaga ett lån, som för ögonblicket kan vara till större eller mindre del obefhöfligt, men dock med visshet kan motses snart för statsverkets behof erfordras.

Med de medel slutligen, som af statskontoret ställas till riksgäldskontorets disposition för förvaltning är förhållandet, enligt fullmäktiges åsigt, ett helt annat. Den penningeförvaltning, som derigenom ålagts riksgäldskontoret, är, såvidt fullmäktige känna, för dess egentliga verksamhet helt främmande, och det lär icke med fog kunna sägas, att en befrielse från detta bestyr skulle störande inverka på kontorets förmåga att rätt fullgöra dess egna viktiga uppgift. Att deremot dessa statskontorets tillfälliga öfverskottsmedel finge i sin helhet öfverlemnas till riksbanken att vid anfordran kontoret tillhandahållas, måste synas

så mycket lämpligare, som riksbanken redan i många afseenden fungerar som statens kassör och besörjer de olika statsinstitutionernas likvider mot anvisning å tillgodohafvande i räkning med banken. De statskontorets öfverskottsmedel, som hittills blifvit lemnade till riksgäldskontorets disposition, hafva visserligen på senare tider af allmänt kända orsaker stigit till ganska betydande belopp, vid slutet af sistlidet år omkring 50 millioner kronor, men deras förvaltande och återbetalning vid anfordran böra dock icke vålla riksbanken någon särdeles kännbar tunga eller bryderi, enär likviderna väl kunna antagas komma att påkallas efter hand och på icke alldeles oberäkneliga tider. Icke heller får det förhållande lemnas utan erinran, att dessa kontorets behållningar utgöras af skattemedel, som genom uppbörden indragits från allmänna rörelsen, och böra, såvidt de icke äro för statsverkets omedelbara behof nödiga, till denna snarast möjligt återlemnas, hvilket fullmäktige anse lämpligast kunna och böra ske genom riksbanken, hvilken bäst eger tillfälle att mot korta handelns och industriens förbindelser placera desamma, och derigenom gagna den sunda penningrörelsen, på samma gång genom den derigenom erhållna räntevinsten åt riksbanken, hvilken ju är statens egendom, beredes ökad räntevinst.

Motionären har slutligen äfven föreslagit, att riksgäldskontorets på § 45 i dess reglemente grundade rätt att använda sina disponibla medel äfven till inköp af obligationer eller andra förbindelser, som anses kunna utan svårighet eller kapitalförlust vid inträffande behof föryttras, skulle inskränkas till sådana obligationer, som å utländsk börs noteras. Fullmäktige få mot detta förslag anmärka, att en dylik inskränkning skulle beröfva riksgäldskontoret möjligheten att använda medel, som erhållits genom upplåning, till inköp af dess inhemska, i utlandet icke noterade obligationer, såsom de med 3,6 procent löpande. Men en dylik åtgärd synes så mycket mindre lämplig, som det under vissa förhållanden, och särdeles de nuvarande, kan befinnas fördelaktigt att till upprätthållande af den starka och i många afseenden löftesrika utvecklingen indraga utländskt kapital medelst upplåning genom riksgäldskontoret, äfven om statsverkets behof icke eller endast i mindre omfång påkallar en sådan, enär ju dervid genom en motsvarande likvid af inom landet placerade lån riksbanken vinner lättnad, utan att statens skuldsättning eller deraf följande ränteutgifter behöfva i afsevärd mån ökas. Om sålunda någon iuskränkning i riksgäldskontorets nuvarande rätt att för sina disponibla medel inköpa obligationer bör ifrågakomma, synes denna snarare böra träffa köpet af utländska, icke i utlandet pla-

cerade obligationer, hvilka i allt fall icke kunna anskaffas utan anlåtande af landets för närvarande mycket svaga tillgång på fordringar i utlandet.»

Såsom af ofvan meddelade utlåtanden framgår, hafva mot det i förevarande motion väckta förslaget beaktansvärda anmärkningar framstälts ej mindre af riksgäldskontorets fullmäktige än äfven af fullmäktige i riksbanken. Med hänsyn särskildt dertill att hvarje institution bör sjelf bära omsorgen och ansvaret för förvaltningen af de medel, som den för sina ändamål har att disponera, hafva bankofullmäktige framhållit, att från riksgäldskontorets egen förvaltning icke borde undandragas de medel, som enligt riksstaten anslås till bestridande af de å kontoret anvisade särskilda utbetalningar, liksom ej heller behållningarna å i kontoret innestående fonder. Likaledes hafva bankofullmäktige på, enligt utskottets mening, fullt giltiga skäl ansett, att riksgäldskontoret borde bibehållas vid sin hittills åtnjutna rätt till fri disposition öfver upplånta men tills vidare för statsutgifter ej behöfliga medel. Hvad åter angår de statsverkets öfverskottsmedel, som jemlikt nuvarande stadganden af statskontoret öfverlemnas till riksgäldskontoret för förvaltning, hafva bankofullmäktige funnit anledning tillstyrka att dylika medel i stället borde insättas i riksbanken, att af densamma vid påfordran tillhandahållas statskontoret.

Med afseende å nyssberörda, af bankofullmäktige förordade förslag vill utskottet till en början påpeka, att, om riksgäldskontoret å ena sidan eger att, jemlikt stadgandet i 38 § af dess nu gällande reglemente, från statskontoret emottaga för detta verk öfverflödiga kassabehållningar, det å andra sidan i 19 § af samma reglemente är riksgäldskontoret ålagdt att tillhandahålla statskontoret erforderlig kassaförstärkning för det fall att statskontorets inkomster skulle visa sig otillräckliga för bestridande af dess utgifter. Det synes ock utskottet vara med förhållandena bäst öfverensstämmande, att det statens verk, som har att, när behofvet det kräfver, genom upplåning anskaffa medel för statens räkning, jemväl må ega att i tider, då statsregleringen lemnar öfverskott, förfoga öfver de för statsverket öfverflödiga tillgångarna. Det måste åtminstone i regel anses vara till fördel för det allmänna, om genom anlåtande af dessa öfverskottsmedel för bestridande af de å riksgäldskontoret anvisade utbetalningar, upplåning för statens

räkning kan tills vidare uppskjutas eller begränsas. Med afseende härå delar utskottet i allo de åsigter, som af riksgäldsfullmäktige i deras utlåtande framhållits.

Om det af nu angifna skäl måste synas mindre välbetänkt att betaga riksgäldskontoret dispositionen öfver statskontorets öfverskottsmedel, torde det å andra sidan äfven kunna ifrågasättas, om det för riksbanken skulle vara till verkligt gagn att få mottaga förvaltningen af dessa medel, som till beloppet äro underkastade stora och stundom hastigt påkommande växlingar och sålunda ej synas väl egna sig att ingå i bankens lånerörelse. Men särskildt med hänsyn till faran af en sammanblandning af statsverkets och riksbankens kreditförhållanden, hvilket Riksdagen, varnad af erfarenheten, sedan lång tid sorgfälligt sökt förebygga, kan utskottet icke undgå att hysa betänkligheter mot den nu ifrågasatta förändringen.

Då bankofullmäktige uttalat önskvärdheten af att statskontorets disponibla kassabehållningar måtte komma den allmänna rörelsen till godo, hvilket enligt deras mening lämpligast skulle ske genom riksbanken, vill utskottet framhålla, hurusom riksgäldskontoret genom utlåning af dylika tillgångar till kreditanstalter i skilda delar af landet synes på ett tillfredställande sätt sörja för att dessa medel hållas allmänna rörelsen till handa. Att jemväl riksbanken kunnat för detta ändamål medverka torde framgå af de betydande belopp, som riksgäldskontoret haft hos densamma innestående.

Såsom vigtigaste skälet för den föreslagna förändringen hafva bankofullmäktige anført, att ifrågavarande, af riksgäldskontoret bedrifna lånerörelse, särdeles då den omfattar så ansevärliga belopp, som under senare år varit fallet, kan motverka den diskontopolitik, som riksbanken finner sig böra tillämpa. Att så skulle kunna ske, vill utskottet visserligen icke bestrida, men då det torde vara anledning förutsätta, att riksgäldsfullmäktige med uppmärksamhet följa inträdande förändringar i penningemarknaden och låta sig angeläget vara att vid förvaltningen af de för riksgäldskontoret tillgängliga medel taga tillbörlig hänsyn till den ekonomiska ställningen inom landet och särskildt tillse, att deras åtgärder icke äro till hinder för riksbankens verksamhet, synas olägenheter i det af bankofullmäktige antydda hänseendet icke vara att befara.

Hvad slutligen angår den del af motionärens förslag, som afser att riksgäldsfullmäktiges nuvarande befogenhet att för tillgängliga medel uppköpa obligationer eller vissa andra förbindelser skulle inskränkas till uppköp af sådana obligationer, som äro å utländsk börs

noterade, hafva fullmäktige i båda verken uttalat sig mot en sådan ändring, hvars olämplighet synes utskottet vara genom de af fullmäktige anförda omständigheter ådagalagd.

I enlighet med hvad utskottet här ofvan anført finner sig utskottet icke hafva skäl tillstyrka nu ifrågasatta förändringar i riksgäldskontorets reglemente, utan anser att de gällande bestämmelserna i ämnet fortfarande böra bibehållas. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Dahns förvarande motion, må besluta, att bestämmelserna i 45 § af det för riksgäldskontoret senast utfärdade reglemente skola fortfarande blifva gällande.

Stockholm den 4 maj 1900.

På det sammansatta utskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Herr *P. Pehrson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i detta ärendes slutliga behandling inom utskottet.

Bil. till riksgäldsfullmäktiges utlåtande.

Uppgift angående placeringen af riksgäldskontorets disponibla medel 1895—1899.

	31/12 1895		31/12 1896		31/12 1897		31/12 1898		31/12 1899	
	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.
<i>I riksbanken innestående:</i>										
på deposition	—	—	—	—	—	—	10,000,000	—	6,000,000	—
på folio- eller giroräkning	3,542,794	80	1,942,286	80	4,094,591	88	5,778,793	88	10,940,414	86
Summa	3,542,794	80	1,942,286	80	4,094,591	88	15,778,793	88	16,940,414	86
<i>Inom landet mot ränta utlånade medel:</i>										
hos banker och försäkringsbolag m. fl.	10,696,750	—	12,401,500	—	15,108,500	—	16,819,100	—	11,811,000	—
hos sparbanker och offentliga institutioner	640,000	—	100,000	—	585,000	—	600,000	—	2,750,000	—
Summa	11,336,750	—	12,501,500	—	15,693,500	—	17,419,100	—	14,561,000	—
<i>Utländska valutor, innestående mot ränta hos banker och bankirer</i>	2,496,901	08	888,888	89	6,504,029	91	7,200,000	—	15,555,555	86
<i>Uppköpta obligationer</i>	2,736,835	87	2,415,510	89	2,714,728	99	2,911,608	75	2,883,629	80
	år 1895		år 1896		år 1897		år 1898		år 1899	
	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.	kronor	ö.
<i>Ränteinkomst</i>										
å inom landet utlånade medel	239,578	78	262,487	80	449,413	62	607,762	92	773,828	84
å utländska valutor	15,782	46	82,913	83	185,107	85	235,886	91	522,939	83
å uppköpta obligationer	97,640	04	88,729	87	90,865	12	98,647	20	103,568	46
Summa	353,001	28	434,130	70	725,386	09	942,297	03	1,400,336	83

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft.